

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
AL-FARABI KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY

ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ БИЗНЕС ЖОҒАРЫ МЕКТЕБІ
ВЫСШАЯ ШКОЛА ЭКОНОМИКИ И БИЗНЕСА
HIGHER SCHOOL OF ECONOMICS AND BUSINESS

Қаржы және есеп кафедрасы
Кафедра финансов и учета
Department of Finance and Accounting

**«Қазақстанның қаржы нарығындағы цифрлық трансформация:
тенденциялары мен перспективалары»**

атты студенттер мен жас ғалымдардың
халықаралық ғылыми конференция

МАТЕРИАЛДАРЫ

Алматы, Қазақстан, 2022 жыл, 18 қараша

МАТЕРИАЛЫ

международной научной конференции
студентов и молодых ученых

**«Цифровая трансформация на финансовом рынке Казахстана: тенденции и
перспективы»**

Алматы, Казахстан, 18 ноября 2022 года

MATERIALS

International Scientific Conference
Of Students and Young Scientists

**«Digital transformation in the financial market of Kazakhstan: trends and
prospects»**

Almaty, Kazakhstan, November 18, 2022

Алматы
«Қазақ университеті»
2022

ӘОЖ 336
КБЖ 65.261
Қ 18

Жауапты редакторлары:

Л.А. Бимендиева
А.З. Нурмагамбетова
Н.Ш. Сырлыбаева
А.С. Асилова
Т.Б. Жумадилова
Ж.К. Купенова

Қ 18 **«Қазақстанның қаржы нарығындағы цифрлық трансформация: тенденциялары мен перспективалары»** атты студенттер мен жас ғалымдардың халықаралық ғылыми конференция материалдары. 18 қараша 2022 ж. – Алматы: Қазақ университеті, 2022. – 264 с.

ISBN 978-601-04-6161-1

"Қазақстанның қаржы нарығындағы цифрлық трансформация: тенденциялары мен перспективалары" тақырыбындағы студенттер мен жас ғалымдарға арналған халықаралық конференция материалдарының жинағына қазіргі таңда өзекті болып отырған қаржы нарығындағы Fintech, цифрлық трансформация, криптовалюталар, қаржылық экожүйе, киберкылмыс және киберқауіпсіздік, олардың ғаламдық және Қазақстандағы проблемалары мен даму перспективалары және тенденциялары бойынша зерттеулер енгізілген.

В сборник материалов международной конференции для студентов и молодых ученых на тему «Цифровая трансформация на финансовом рынке Казахстана: тенденции и перспективы» включены в настоящее время актуальные исследования по финансовым рынкам, таким как Fintech, цифровая трансформация, криптовалюты, финансовая экосистема, киберпреступность и кибербезопасность, их глобальные проблемы и перспективы развития.

**ӘОЖ 336
КБЖ 65.261**

ревозчиков в сторону технологий и операционных моделей, отвечающих более широким политическим приоритетам, является вариантом, который может принести долгосрочные выгоды. В этом смысле государственная поддержка, которая приводит к частичной или полной национализации перевозчиков, может быть положительной, поскольку она может быть рычагом для постановки социальных и экологических целей.

Список использованных источников

1. Международная ассоциация воздушного транспорта (IATA) - <https://www.iata.org/pages/default.aspx>
2. Министерство финансов РК Депозитарий финансовой отчетности <https://opi.dfo.kz/p/ru/dfoobjects/objects/teaser-view/27852?eldossierid=auditreports>
3. Официальный сайт Комитета гражданской авиации Министерства индустрии и инфраструктурного развития Республики Казахстан <https://www.gov.kz/memleket/entities/aviation?lang=ru>
4. Официальный сайт The World Bank - <https://www.worldbank.org/>
5. Официальный сайт авиакомпании АО «Эйр Астана» <https://airastana.com/kaz/ru-RU>

БАНКТЕРДІҢ ТҰРАҚТЫ ДАМУЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ

Жумадилова Т.Б.

әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық Университеті,
Экономика және бизнес жоғары мектебі,
«Қаржы» мамандығының 1 курс докторанты
Ғылыми жетекші: **Досжан Р.Д.**
қауымдастырылған профессор, PhD

Тұрақты даму қазіргі уақыт қажеттіктерін қанағаттандыратын, бірақ болашақ ұрпақтардың өз қажеттіктерін қанағаттандыру қабілеттілігіне қауіп төндірмейтін даму болып табылады. [1]

Тұрақты даму мақсаттары – бұл кедейлікті жоюға, теңсіздік пен әділетсіздікке қарсы тұруға, ғаламшарымызды және барлық адамдар үшін бейбітшілік пен гүлденуді қамтамасыз етуге бағытталған әлемде қабылданған мақсаттар. 2030 жылға дейін 17 негізгі бағыттар таңдалып алынған, олардың жүзеге асырылуы елді өмірдің барлық негізгі салаларының тұрақты дамуына және осы әлемдегі әрбір адамға қатысты жаһандық мәселелерді шешуге жетелейді.

Тұрақты даму мақсаттарын енгізу және оған қол жеткізу процесі БҰҰ өкілдері тарапынан да, Қазақстан Республикасының үкіметі тарапынан үнемі бақыланып отырады. Тұрақты даму мақсаттарына тиімді жету үшін ведомствоаралық және тұрақты дамудың мақсаттық индикаторлары жөніндегі сарапшылар тобы БҰҰ-на мүше әр мемлекет үшін осы көрсеткіштерді мемлекет меншігіне айналдыру мүмкіндігі бар ғаламдық көрсеткіштер жүйесін жасады. Бүгінгі күні Қазақстанның тұрақты даму мақсаттарына қол жеткізу мониторинг жүйесі 205 ғаламдық және 75 ұлттық индикаторлардан, жиынтығы 280 индикаторды қамтиды. [2]

Біріккен Ұлттар Ұйымының Даму бағдарламасы - бұл БҰҰ-ның ғаламдық даму желісі, атап айтқанда, қазірдің өзінде 170 елде жұмыс істейтін, кедейлікті жоюға, теңсіздікті азайтуға, сыбайлас жемқорлықпен күресуге және үкіметтің ашықтығын арттыруға көмектесетін тұрақты даму мақсаттарының жиынтығы.

Банктер ұзақ мерзімді кезеңде тұрақты дамуды қамтамасыз ету үшін өзінің экономикаға, экологияға және қоғамға әсерінің маңыздылығын түсінеді. Банктің тұрақты дамуы – бұл банктің өз қызметін жүзеге асыруы кезінде басшылыққа алатын қағидаттар мен міндеттемелер жиынтығы, оның ішінде:

- 1) мүдделі тараптармен өзара қарым-қатынастарды басқару;
- 2) ұлттық экономикаға, әлеуметтік салаға және экологияға әсерді бағалау және басқару.

Тұрақты даму саласындағы міндеттерді шеше отырып, банктер өзінің миссиясына, банктің Даму стратегиясының ережелеріне сүйенеді, сондай-ақ, тұрақты даму саласындағы халықаралық стандарттармен бекітілген халықаралық мінез-құлық нормалары мен қағидаттарын қолданады.[3]

Тұрақты даму саласындағы халықаралық стандарттарды пайдалануды Банк өз қызметінің үздік халықаралық практикаға сәйкестігін қамтамасыз етудің және тұрақты даму саласындағы мақсаттары мен міндеттеріне қол жеткізудің қажетті шарты ретінде қарайды.

Экономикалық тиімді және тұрақты қызмет мақсатына қол жеткізген кезде, банк экологиялық және әлеуметтік мәселелерде, сондай-ақ корпоративтік басқару мәселелерінде (ESG факторлары: Environmental, Social and Governance) озық халықаралық практиканы ұстанады.

Банк ESG факторларын және жобаларды басым ету құралын – қаржылық қолдау көрсету бойынша шешімдер қабылдау барысында даму индексі Банктің ESG факторларымен және Даму индексімен таныстырудың көмегімен ендіруге және интеграциялауға тырысады. Өз қызметінің сипатына орай Банк қоршаған ортаға тікелей елеулі ықпал етпейді. Банк тұтынатын негізгі ресурстар электр энергиясы, жылу энергиясы және су болып табылады. Банк қоршаған ортаға қолайсыз ықпалды болдырмауды барынша жақсы қамтамасыз ететін ресурстарды ұтымды пайдалану қағидалары мен әдістерін қолданады. Өз қызметінде Банк энергияға тиімді технологияларды енгізу, су тұтынуды азайту, электрондық құжат айналымы жүйесін және екіжақты басып шығару практикасын енгізу есебінен кеңсе қажеттіліктері үшін қағаз шығыстарын азайту арқылы ресурстарды артық тұтынуды қысқартуға және қазіргі жағымсыз экологиялық ықпалды азайтуға тырысады. Банк «жасыл кеңсе» тұжырымдамасын енгізу мүмкіндігін қарастырады, оның маңызды құрауышы жұмыскерлердің экологиялық саналылық деңгейін көтеруге бағытталған ақпараттық науқан болып табылады.[3]

ESG score provider мәліметтері бойынша 2021 жылы әлемдегі нарықтық капиталдандыру бойынша 15 ірі банктің экологиялық, әлеуметтік және басқару көрсеткіштерін (ESG) салыстыруға тоқталсақ, 2021 жылы әлемдегі ең ірі банктердің экологиялық, әлеуметтік және басқару көрсеткіштері (ESG) бағалау провайдерлері арасында айтарлықтай өзгерген. Нарықтық капиталдандыру бойынша әлемдегі ең ірі банк JPMorgan Chase бағалаудың кең ауқымын көрсете отырып, 100 ұпайға дейін стандарттау кезінде ең жоғары балл MSCI - ге 64,3, ал ең төменгі балл S&P Global (бұрынғы RobecoSAM) 37, ал Sustainalytics ұпайы 44 құраған. 2020 жылдың желтоқсан айындағы жағдай бойынша шығарылған бір ғана жасыл облигациямен JPMorgan Chase жасыл облигациялар шығарылымы бойынша әлемдегі жетекші банктер арасында оныншы орынға ие болған.[4]

ESG investing дегеніміз не?

ESG ұпайлары компанияның ұзақ мерзімді экологиялық, әлеуметтік және басқару тәуекелдеріне ұшырауын өлшейді. Бұл қаржылық емес факторлар бүкіл әлемде инвесторлардың алаңдаушылығын арттыруда және олардың көпшілігі қазіргі уақытта қоршаған ортаға және қоғамға оң әсер ету үшін инвестициялық шешімдер қабылдау кезінде ESG деректерін пайдаланады. Нәтижесінде, ESG қорларының активтері соңғы жылдары айтарлықтай өсті, 2022 жылдың ақпанында 378 миллиард АҚШ долларына жеткен. ESG факторлары тұрақтылық критерийлерінің кең ауқымын қамтиды, бірақ экологиялық мәселелер әлі де ESG инвестициялауының негізгі драйверлері болып табылады. Компанияларға қоршаған ортаға әсерін азайту үшін

қысымның артуына қарамастан, әлемдегі ең ірі банктердің көмірқышқыл газының шығарындылары әлі де тұрақты деңгейден алыс.

ESG есептілігі

Фирманың ESG тиімділігін өлшеу оңай емес және ашық және дәйекті деректердің жоқтығын бүкіл әлемдегі инвесторлар ESG-ге инвестициялаудың басты кедергілерінің бірі ретінде қабылдайды. ESG ұпайлары қаржылық емес факторларға негізделген, оларды бірінші кезекте анықтау қиын. Сонымен қатар, фирманың әлеуметтік және экологиялық әсерін өлшеу үшін бірнеше бағалау жүйелері мен тұрақтылық туралы есеп беру шеңберлері бар. Нәтижесінде ESG деректері қайшылықты болуы мүмкін және оларды компаниялар арасында салыстыру қиын. 2021 жылдың қыркүйегіндегі жағдай бойынша ESG есеп беру сапасына қанағаттанған бүкіл әлем бойынша инвесторлардың үлесі небәрі 33 пайызды құраған, бұл стандартталған есеп беру жүйесі мен қатаң реттеу қажеттілігін көрсетеді.[5]

Жалпы банктер жүйесінде тұрақты дамуға бетбұрыс жаһандық үрдістермен сипатталады. Олар инвестициялау кезінде әлеуметтік және экологиялық критерийлерді қолдануды, инфрақұрылым мен логистиканы жауапты басқаруды, ұсынуды қамтиды. 2024 жылдан бастап Қазақстандағы банк секторының жыл сайынғы стресс-тестілеу процесіне ESG-тәуекелдерді қосу жоспарлануда. Бұл өз кезегінде банк секторының орнықты дамуына ықпал ететін маңызды шара болмақ.

Пайдаланылған дереккөздер:

1. Брундтланд комиссиясы, БҰҰ тұжырымдамасы, 1987ж.
2. Тұрақты даму мақсаттары | Қазақстан Республикасының Электрондық үкіметі: <https://egov.kz/cms/kk>
3. ҚР Халық банкі ресми сайты: <https://hcsbk.kz/about-the-bank/sustainable-development/>
4. Статистикалық ақпараттар порталы: <https://www.statista.com/statistics/1272380/comparison-esg-scores-largest-banks-worldwide/>
5. <https://www.adecesg.com/resources/faq/what-is-esg-investing/>

THE IMPACT OF DIGITALIZATION OF THE ECONOMY ON THE MODERNIZATION OF FINANCIAL STATEMENTS OF ORGANIZATIONS

Kidirmaganbetova Anar,
Al-Farabi Kazakh National University, HSEB,
Accounting and audit, 1st year PhD student

Scientific adviser,
Kogut Oksana, PhD,
Acting Associate Professor
of the Department of Finance and Accounting

To date, almost all enterprises have switched to an automated accounting system for accounting and financial information. The requirements for automated systems, depending on the individual specific features of the company's activities, may be different. The general point is that the information management system in the process of work should provide complete, reliable, and operational information about the functioning of the enterprise, that is, it is such a system for collecting and

СОДЕРЖАНИЕ

Akhmad A.M., Syrlybayeva N.Sh. «Fostering Government Debt as an Instrument for the Development of Real Sector After Recovery of Covid-19 Pandemic: Conventional and Islamic Debt Approach»	3
Жаңабаев Н.Т. «Влияние финансирования мудараба и мушарака на кредитный риск Исламского банка» - научный руководитель Куанова Л.А.	6
Кыздарбекова А.С. «Экологиялық комплаенс түсінігі» - ғылыми жетекші Нурмагамбетова А.З.	10
Таниртаева Е.Е. «Совершенствование управленческого учета в структурах авиакомпаний в условиях антикризисного управления» - научный руководитель Нургалиева Г.К.	12
Жумадилова Т.Б. «Банктердің тұрақты дамуының теориялық негіздері» - ғылыми жетекші Досжан Р.Д.	15
Kidirmaganbetova A. «The impact of digitalization of the economy on the modernization of financial statements of organizations» - Scientific adviser Kogut O.	17
Golubtsov D.I. «Challenges and prospects for digitisation of the logistics sector in the Republic of Kazakhstan» - Scientific adviser Kozhakhmetova A.K.	21
Abdibekova G.B «Development of information technologies in the financial and credit sphere» - Scientific adviser Dauletkhanova Zh.D.	23
Zakariyeva A. «Digitalization in tax accounting: The essence and formulations» - Scientific adviser Nurgaliyeva G.K.	26
Mujeburrahman Z. «Fintech-digital technology in the financial sector» - Scientific adviser Nurgaliyeva G.K.	28
Билан Е.С. «Қазақстандағы автосақтандыруды дамыту ерекшеліктері» - ғылыми жетекші Пралиева С.Ж	32
Абишева А.М. «Қазақстандағы бағалы қағаздар нарығын цифрландыру: проблемалары мен даму перспективалары» - ғылыми жетекші Сапарова А.А.	36
Майсанова Р.Р. «Салық саласындағы цифрлық технологиялар аймақтағы экономикалық қызмет тұрақтылығының факторы ретінде» - ғылыми жетекші Ережепова А.А.	39
Рахимова Д.Е. «Қаржылық институттардың инвестицияларын цифрлық дәуірде стратегиялық басқару» - ғылыми жетекші Асилова А.С.	41
Ниязбек А. «Коммерциялық банктердегі FinTech-тің дамуы: қазіргі жағдайы мен болашағы» - ғылыми жетекші Досжан Р.Д.	46
Қалыбай Е. Ж. «Теоретические аспекты и история возникновения системы организации управленческого учета» - научный руководитель Когут О. Ю.	49
Токарева Э.Д. «Влияние развития цифровых технологий в управлении денежными потоками в казахстанских компаниях» - научный руководитель Алиева Б.М.	53
Abisheva A.M. «Modern digital technologies in the financial sphere» - Scientific adviser Kurbanova K.A.	56
Tolebay D. «How FinTech is changing the world: advantages and shortcomings» - Scientific adviser Kuanova L.A.	59
Абишева Д.М. «Вопросы кибербезопасности в цифровом Казахстане» - научный руководитель Касенова Г.Е.	67
Айбас С.Б. «Развитие финансовых технологий в Республике Казахстан» - научный руководитель Касенова Г.Е.	72
Актан И.А. «Криптовалюта – золото цифрового века» - научный руководитель Касенова Г.Е.	76
Амангелды Г. «Развитие финансовых технологий и безналичных платежей в Республике Казахстан» - научный руководитель Касенова Г.Е.	78
Асан Ә.Ә. «Блокчейн: проблемы и перспективы развития в Казахстане» - научные руководители Сагиева Р.К., Алиева Б.М.	81
Ван Ц.Я. «Криптовалюты: проблемы и перспективы развития в Казахстане» - научный руководитель Касенова Г.Е.	84
Әбілдаева Айдана Өркенқызы «Развитие криптовалюты в современном мире: Отечественный и зарубежный опыт» - научный руководитель Касенова Г.Е.	86
Жанекешова А. «Проблема кибербезопасности в банках Казахстана» - научный руководитель: Касенова Г.Е.	90
Жолдасбаева К.Н. «Цифровизация KASE: проблемы и перспективы развития» - научные руководители Сагиева Р.К., Алиева Б.М.	94
Жұматай О.Д. «Направления государственной программы «Цифровой Казахстан»: возможности для цифровизации БВУ РК» - научный руководитель Касенова Г.Е.	98
Жусупова З. «Развитие криптоиндустрии в Казахстане» - научный руководитель Касенова Г.Е.	103
Ибраева Д. «Развитие Fintech на основе блокчейн» - научный руководитель Касенова Г.Е.	108
Мусаева Ж.А. «Қазақстандағы ипотекалық нарықтың мәселелері және даму болашағы» - ғылыми жетекшісі: Супугалиева Г.И.	111
Жұбаназар М.Б., Бекжан Д.Ш. «Қазақстан Республикасы бағалы қағаздар нарығының жағдайы және даму болашағы» - ғылыми жетекші Карабаева Ж.С.	116